

**YEŞİL
BİLGİ NOTU**

**AB YEŞİL MUTABAKATI
ÇERÇEVESİNDE
TÜRKİYE'DE YÜRÜTÜLEN
ÇALIŞMALAR**

BİLGİ NOTU-07

Eğitim ve Ekonomik Araştırmalar Şubesi

**AB YEŞİL MUTABAKATI ÇERÇEVESİNDE
TÜRKİYE'DE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR
BİLGİ NOTU**

AB YEŞİL MUTABAKATI ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE’DE YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

AB, iklim-nötr ilk kıta olma hedefini AB’nin en öncelikli politika alanı haline getirerek 2019 yılında Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM)’ni açıklamıştır. AYM kapsamında 2030’a kadar karbon salınımını 1990’a kıyasla %55 oranında azaltma hedefine ulaşmak için tarım, ticaret, ekonomi, sağlık, çevre gibi birçok düzenleme, plan ortaya konulmuştur. 2021 yılında açıklanan Fitfor55 paketi olmak üzere, İklim Kanunu, Biyoçeşitlilik Stratejisi, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM), Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, Çiftlikten Çatala Stratejisi, Net Sıfır Sanayi Yasası, Dijital Ürün Pasaportu gibi düzenlemeler, stratejiler açıklanmıştır. AYM ile birlikte AB’nin tüm politikalarının iklim değişikliği ekseninde şekillendireceği öngörülmektedir ve süreç güncellenerek devam etmektedir.

AYM kapsamında açıklanan başta SKDM olmak üzere birçok düzenleme ve gelişme, Türkiye’nin en büyük ticaret ortağı olan ülkemizi yakından ilgilendirmektedir. SKDM, karbon kaçağı riski taşıyan sektörleri etkileyecek olup, ihracatçıya ek mali yükümlülükler getirecektir. Dolayısıyla Türkiye’deki üreticilerin, AB’ye ihracat yapan ihracatçıların AB’nin ortaya koyduğu kurallara uygun üretim ve ticaret yapması gerekmektedir. Aksi takdirde önemli bir pazar olan AB pazarının kaybedilmesi tehlikesi ile karşı karşıya kalınacaktır.

Türkiye’nin AYM öncesinde sürdürülebilir ve iklim dirençli kalkınma yönünde sektörel politikalara rehberlik eden genel mevzuat ve politika belgeleri aşağıdaki gibidir:

- Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik (2014)¹
- Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ (2014)²
- 2016-2023 Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı (2016-2023)³
- Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelik (2017)⁴
- Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulama Kuruluşlarının Akreditasyonu Hakkında Tebliğ (2017)⁵
- Sıfır Atık Yönetmeliği (2019)⁶

¹ Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik, iş süreçlerinden kaynaklı emisyon yoğunluğu yüksek sektörlerin ve faaliyetlerin sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması ile bu alanda yetkinliği bulunan doğrulayıcı kuruluşların ve işletmelerin mükellefiyetlerinin belirlenmesine dair usul ve esasları içermektedir. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19678&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

² <https://iklim.gov.tr/db/turkce/icerikler/files/SERA%20GAZI%20EMİSYONLARININ%20İZLENMESİ%20VE%20RAPORLANMASI%20HAKKINDA%20TEBLİĞ.pdf>

³ https://webdosya.csb.gov.tr/db/cygm/haberler/ulusal_at-k_yonet-m--eylem_plan--20180328154824.pdf

⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170407-2.htm>

⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171202-4.htm>

⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190712-9.htm> (2021 yılında revize edilmiştir: <https://cygm.csb.gov.tr/sifir-atik-yonetmeliginde-degisiklik-yapilmasina-dair-yonetmelik-yayimlandi-duyuru-420461>)

□ Sıfır Atık Yönetim Sistemi Uygulama Kılavuzu (2019)⁷

-Türkiye, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)’nı hayata geçirmek için planlanan adımların yer aldığı ilk **Gönüllü Gözden Geçirme Raporu’nu** 2016 yılında, ilerleme durumunu ortaya koyduğu ikinci raporunu ise 2019 yılında BM’ye sunmuştur. SKA’ların ilerlemesini sağlamak üzere merkezi yönetim, yerel yönetimler, sivil toplum, özel sektör ve üniversiteler arasında planlama, hazırlık, koordinasyon, uygulama ve izleme süreçlerinde kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür.⁸

2019 yılında AYM’nin açıklanması ile beraber, iklim değişikliği, yeşil dönüşüm, sürdürülebilirlik alanlarında atılan adımlar artmış olup, AYM’ye uygun bir şekilde sanayinin ve ekonominin dönüşmesi gerekliliği konusunda Türkiye, AYM hedeflerine uyum sağlamak ve entegrasyonu desteklemek amacıyla çeşitli adımlar atmıştır;

⁷ <https://cygm.csb.gov.tr/dongusel-ekonomi-ve-atik-yonetimi-dairesi-baskanligi-i-85454>

⁸ https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amaclari-Turkiye-2nci-Ulusal-Gozden-Gecirme-Raporu_TR-WEB.pdf

- Ticaret Bakanlığı, Yeşil Mutabakatın AB’ye ihracatımız üzerindeki olası etkilerinin ele alınması ve bu kapsamda atılabilecek adımların tespiti amacıyla Bakanlığımız koordinasyonunda ilgili Bakanlık/Kurumların katılımıyla Bakan Yardımcısı düzeyinde bir Çalışma Grubu ihdas edilmiştir.⁹ Çalışmalar neticesinde ülkemizin Avrupa Yeşil Mutabakatı’na adaptasyonunu sağlayacak bir yol haritası tespit edilmiş ve ilgili Kurumların katkıları ile bir eylem planı oluşturularak, **Çalışma Grubu ve Yeşil Mutabakat Eylem Planına ilişkin 2021/15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi** 16 Temmuz 2021 tarihli

Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.¹⁰ Eylem Planında, AB’nin politika öncelikleri doğrultusunda, (1) sınırda karbon düzenlemeleri, (2) yeşil ve dögüsel bir ekonomi, (3) yeşil finansman, (4) temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzı, (5) sürdürülebilir tarım, (6) sürdürülebilir akıllı ulaşım, (7) iklim değışikliği ile mücadele, (8) diplomasi ve (9) Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri başlıkları altında belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla hayata geçirilecek 81 eylem yer verilmektedir. Çalışma Grubu, Eylem Planı hedeflerinin gerçekleşmesini ve eylemlerin güncel gelişmelere uyumunu sağlamak üzere Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda faaliyetlerini sürdürmektedir.

- 2021/15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, Çalışma Grubuna yardımcı olmak maksadıyla ihtisas çalışma grupları oluşturulabileceğini düzenlemektedir. Bu çerçevede, **AB Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması, Ulusal Karbon Fiyatlandırma, Ulusal Dögüsel Ekonomi Eylem Planı, Çelik, Alüminyum, Çimento, Tekstil ve Konfeksiyon, İnşaat Sektörleri, Yeşil Finansman, AB Projelerinin Finansmanı, Temiz Enerji, Sürdürülebilir Tarım, Sürdürülebilir Akıllı Hareketlilik, Teknolojik Dönüşüm/Gelişim, Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Eylem Planı, Sürdürülebilir Nihai Tüketim, Sıfır Kirlilik Eylemi, Adil Geçiş Politikaları ve Eğitim Öğretimde Yeşil Dönüşüm ve Sürdürülebilir Ürönlere İlişkin Teknik Mevzuat Uyumu olmak üzere 20 adet İhtisas Çalışma Grubu** oluşturulmuştur.¹¹ Çalışma grubunda Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Dışışleri Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlıklarının ilgili bakan yardımcıları yer almaktadır.

⁹ <https://www.ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/yesil-mutabakat-eylem-planı-ve-calisma-grubu>

¹⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/07/20210716-8.pdf>

¹¹ <https://www.ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/yesil-mutabakat-eylem-planı-ve-calisma-grubu/ih-tisas-calisma-gruplari>

- Küresel ısınmayı 1.5 santigrat derece ile sınırlama amacıyla iklim krizi konusunda yasal olarak bağlayıcılığa sahip uluslararası bir anlaşma olan **Paris Anlaşması** 7 Ekim 2021 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

- **Türkiye’nin 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi**, 2021 yılında açıklanmıştır. Paris Anlaşmasına taraf olunması ve yeşil kalkınma devrimi olarak tanımlanan net sıfır emisyon hedefinin açıklanması ile Türkiye, yeşil dönüşüm ve büyüme yolunda önemli bir sürece girmiştir. Ülkemizin 2053 yılı için koymuş olduğu net sıfır emisyon hedefine ulaşma yolunda 2030 yılı için %41 oranında artıştan azaltım hedefi belirlenmiştir.¹²

- Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 12 Kasım 2021 tarihinde yeşil ve sürdürülebilir ekonomik dönüşümün bir parçası olmak adına **Sürdürülebilir Finansman Çerçeve Dokümanı** yayımlandı. Çerçeve; Yeşil, Sosyal ve Sürdürülebilirlik Tahvilleri, Krediler ve Kira sertifikalarını içeren Türkiye tarafından ihraç edilecek “Sürdürülebilir Finansman Araçları” için standartları ortaya koymaktadır.¹³

Republic of Turkey

Sustainable Finance Framework

November 2021

¹² <https://iklim.gov.tr/turkiye-nin-2053-yili-net-sifir-emisyon-rotasi-hazirlaniyor-haber-22>

¹³ <https://www.hmb.gov.tr/duyuru/surdurulebilir-finansman-cerceve-dokumanina-iliskin-basin-duyurusu>

- 2022’de Konya’da ilk **İklim Konseyi** gerçekleştirilmiş olup “Bilim ve Teknoloji”, “Yerel Yönetimler”, “İklim Değişikliğine Uyum”, “Sera Gazı Azaltım”, “Yeşil Finansman ve Karbon Fiyatlama”, “Göç Adil Geçiş ve Diğer Sosyal Politikalar” başlıkları altında komisyon toplantıları gerçekleştirilmiştir. Konseyde İklim değişikliğiyle mücadelede 2053 net sıfır emisyon ve yeşil kalkınma hedefleri doğrultusunda 217 yeni karar alınmıştır. İklim Uyumlu Şehirler, İklim Dostu Tarım, Kuraklık Eylem Planı, Çevreci ve Temiz Ulaşım Ağı, Yeşil Enerji, Yeşil Ekonomi ve İklim Eğitimi, alınan kararların önemli başlıkları arasındadır.¹⁴

- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Türkiye Sürdürülebilirlik Raporu Standartlarının Belirlenmesi ve Yayımlanması konusunda yetkilendirildi. **Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları**¹⁵(TSRS) 29 Aralık 2023 tarihinde Yılı Resmî Gazete’de yayımlandı ve 1 Ocak 2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe girdi. Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları kapsamında raporlama süreçleri ve metodolojileri, belirlenen standartlara tam uyumu esas alarak, şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarını şeffaf ve kapsamlı bir şekilde ortaya koymalarını amaçlar. Bu Standart, bir işletmenin kısa, orta veya uzun vadede nakit akışlarını, finansmana erişimini veya sermaye maliyetini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlikle ilgili tüm risk ve fırsatlara ilişkin bilgileri açıklamasını zorunlu kılar.¹⁶

- Avrupa Yeşil Mutabakatıyla küresel düzeyde hız kazanan yeşil dönüşüm sürecinde ülkemiz açısından sektörel kapasite geliştirme, finansman destekleri ve karbon fiyatlandırma mekanizmasına yönelik alanlarda uluslararası düzenlemelere uyum ihtiyacı doğmuştur. Türkiye 2021 yılında taraf olduğu Paris Anlaşması sonrasında 2053 net sıfır emisyon hedefini ortaya koymuş, 2022 yılında

güncellenmiş **Ulusal Katkı Beyanını** BM’ye sunmuştur. Türkiye, 26. Taraflar Konferansı’nda Tarafların Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) ve Paris Anlaşması’na ek olarak kabul ettiği Glasgow İklim Mutabakatı bağlamında Güncellenmiş Birinci revize Ulusal Katkı Beyanı’nı (NDC) 13 Nisan 2023 tarihinde sunmuştur. Türkiye bu bildirim ile, 2012 yılının baz yıl (referans yılı) olarak kabul edildiği Birinci Ulusal Katkı Beyanı (ve Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanı’nda) belirtilen referans senaryoya kıyasla, 2030 yılına kadar sera gazı

¹⁴<https://iklim.gov.tr/turkiye-nin-ilk-iklim-surasi-bugun-sonlandi-haber-16#:~:text=Konya'da%20ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirilen%20ilk%20C4%B0klim,kadar%20se%C3%A7kin%20bir%20toplulukla%20ger%C3%A7ekle%C5%9Ftirildi.>

¹⁵ <https://www.kgk.gov.tr/SustainabilityDetailForm/11455/Raporlama%20Standartlar%C4%B1>

¹⁶<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/duyurular/turkiye-surdurulebilirlik-raporlama-standartlari-ve-uygulama-kapsamina-iliskin-kurul-kararlari-resmi-gazetede-yayimlanmis-ve-belli-sartlari-saglayan-isletmeler-icin-surdurulebilirlik-raporlamasi-zorunlu-hale-getirilmistir>

emisyonusunu %41 azaltacağını (2030 yılında 695 Mt CO2 eşdeğeri) teyit etmektedir. Türkiye’nin güncellenmiş Birinci Ulusal Katkı Beyanı tüm ekonomiyi kapsamaktadır ve kapsamlı azaltım ve uyum eylemlerinin yanı sıra uygulama araçlarına yönelik değerlendirmeleri de içermektedir. Türkiye en geç 2038 yılında emisyonlarını tepe noktasına ulaştırma niyetindedir.¹⁷

- Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2023 yılında açıklanan **On ikinci Kalkınma Planı’nda** yeşil dönüşüm ile alakalı birçok politikalara yer verilmiş olup, Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın hedeflerine yönelik birçok strateji ve mevzuat düzenlemesi hayata geçirildiğinden ve bu durumun, AB ile yoğun ekonomik ve ticari ilişkileri olan ülkelerin AB düzenlemelerine uyum ihtiyacını artırdığından bahsedilmektedir. 2053 vizyonu doğrultusunda hazırlanan 12. Kalkınma Planı’nda yer alan hedef ve politika alanlarından birisi “Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim” olarak belirlenmiştir.¹⁸

- **2023 Türkiye Sanayi ve Teknoloji Stratejisi** ile sanayi faaliyetlerinin çevresel etkilerini azaltmak amacıyla, özellikle OSB’lerdeki altyapı ve işletmelerin teknoloji yoğunluklu modernizasyonu ve temiz üretime dayalı yeni yatırımları desteklenerek Türkiye’nin yeşil üretim yaklaşımının sanayi politikaları ve uygulamalarında belirleyiciliğinin artırılması hedeflenmiştir.¹⁹

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından, “**Tekstil Sektöründe Temiz Üretim Uygulamaları Genelgesi**” yayımlandı. Genelge ile tekstil sektörü faaliyetlerinin çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi, hava ve su kirliliğinin önlenmesi, su ve enerji tüketiminin azaltılmasına yönelik olarak temiz üretim teknolojilerinin uygulanması hedeflenmektedir. Yayımlanan genelgeyle tesislerinden kaynaklı enerji tüketimi ve hava emisyonlarının azaltılması amacıyla Türkiye’de tekstil üretiminin yapıldığı illerde yoğun şikâyete neden olan tekstil fabrikalarının bacalarından atmosfere salınan yağ buharının azaltılması

¹⁷ <https://netsifirturkiye.org/ulusal-katki-beyani/>

¹⁸ https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Planı_2024-2028_11122023.pdf

¹⁹ <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/SanayiStratejiBelgesi2023.pdf>

amaçlanırken, uçucu organik bileşik ve toz emisyonlarının sektör özelinde azaltımı konusunda ilk defa sınır değeri belirlendi. Bu değere uyulmasının, üretim başına enerji tüketiminin azaltılması ve raporlanmasının, toz emisyonlarının azaltımının sağlanması için uygun arıtım sistemlerinin uygulanmasının ve uygun bilgi teknolojileri kullanılarak emisyonların çevrim içi izlenmesinin zorunlu hale getirildiği belirtildi.²⁰

-Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından ulusal katkı beyanı hedeflerine ulaşılması amacıyla 2024-2030 uygulama dönemini kapsayacak şekilde Türkiye'nin iklim değişikliği azaltım ve uyum kapsamındaki yol haritalarını ortaya koyan iki ayrı strateji ve eylem planı İklim Değişikliği Başkanlığı koordinasyonunda hazırlanarak tamamlanmıştır. Bu belgeler, iklim değişikliğiyle mücadelede ortak bir vizyon etrafında birleşmeyi ve sürdürülebilir bir geleceği beraber inşa etmeyi amaçlamaktadır. **İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı 2024-2030 (İDASEP)** ile **İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı'nın 2024-2030 (İDUSEP)** eş zamanlı yürütülen ve yaklaşık 2 yıl süren hazırlıkları sırasında kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından temsilci ve uzmanların aralarında olduğu binlerce katılımcı ile yüzlerce toplantı gerçekleştirilmiştir. İDASEP kapsamında, Türkiye'nin sera gazı emisyon azaltımı kapsamındaki iklim değişikliği politikalarının, stratejilerinin, planlarının ve önlemlerinin ele alındığı ihtiyaç analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda uzmanlar ve paydaşların katılımıyla sektörel ölçekte azaltım stratejileri ve eylemleri belirlenmiştir. Plan kapsamında “sanayi, enerji, binalar, ulaştırma, tarım, atık ve AKAKDO (Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık) sektörleri ile adil geçiş ve karbon fiyatlandırma olarak belirlenen yatay kesen konulara odaklanan 49 strateji ve 260 eylem hazırlanmıştır. Eylem Planında sanayi sektörüne yönelik hazırlanan stratejiler arasında ürün bazında karbon ayak izinin azaltılması, imalat sektörlerinde dögüsel ekonominin ve kaynak verimliliğinin teşvik edilmesi ile

²⁰<https://csb.gov.tr/tekstil-sektorunde-temiz-uretim-uygulamalari-genelgesi-yayimlandi-bakanlik-faaliyetleri-37401>

sürdürülebilirlik raporlarının yaygınlaştırılması öne çıkmaktadır İDUSEP kapsamında ise öncelikle ülkemize özel üretilen bölgesel iklim projeksiyonları kullanılarak, iklim değişikliğinin gelecek dönemde öngörülen iklim tehlikeleri analiz edilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar kullanılarak her bir sektör özelinde ulusal ölçekte etkilenebilirlik ve risk analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler akabinde İDUSEP kapsamında tarım ve gıda güvenliği, biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetleri, su kaynakları yönetimi, turizm ve kültürel miras, sanayi, kent, sosyal kalkınma, halk sağlığı, ulaşım ve iletişim, enerji, afet risk azaltımı ile yatay kesen konulara yönelik toplamda 40 strateji ve 129 eylem belirlenmiştir.²¹

- Emisyon azaltımı açısından öncelikli olarak belirlenen demir-çelik, alüminyum, çimento ve gübre sektörlerinde için ayrıca bu sektörlerde özel **Düşük Karbonlu Yol Haritaları**, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanmıştır. Bu yol haritaları, alternatif teknolojiler, öngörülen emisyon azaltımları, yatırım ihtiyaçları ve politikaları kapsayacak şekilde ülkemizin sanayide karbonsuzlaşma mücadelesinin önemli bir parçası olacaktır.²² Yeşil Mutabakat Eylem Planında yer

alan “Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması’na tabi olabilecek öncelikli imalat sanayi sektörlerinde sera gazı salımının azaltılmasını sağlamaya yönelik sektörel yol haritalarının oluşturulması” eylemi kapsamında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’nın (EBRD) iş birliğinde hazırlanan “Türkiye Çelik Sektörü İçin Düşük Karbonlu Yol Haritası”, “Türkiye Alüminyum Sektörü İçin Düşük Karbonlu Yol Haritası” ve “Türkiye Çimento Sektörü İçin Düşük Karbonlu Yol Haritası” çalışmaları tamamlanmıştır.²³ Aynı şekilde, sanayi sektörlerinde sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda uluslararası standartlara sahip sanayi bölgelerinin yaratılması amacıyla Yeşil OSB Sertifikasyon Sistemi hayata geçirilmiştir.²⁴

- Yeşil Mutabakat Eylem Planı kapsamında, ülkemizin yeşil kalkınma hedeflerine ilişkin sanayi kuruluşlarımızın teknolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla demir çelik, alüminyum,

²¹ <https://iklim.gov.tr/2024-2030-iklim-degisikligi-azaltim-ve-uyum-strateji-ve-eylem-planlari-yayinlandi-haber-4239>

²² <https://www.sanayi.gov.tr/medya/haber/turkiyenin-sektorel-dusuk-karbonlu-yol-haritasini-tanitti>

²³ <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/6f188a931f68/projeler/b81284>

²⁴ <https://www.tse.org.tr/yesil-osb-belgelendirme/>

çimento, kimyasallar, plastik ve gübre sektörlerinde hazırlanan **Yeşil Büyüme Teknoloji Yol Haritaları**²⁵ oluşturulmuştur.²⁶

- Dünya Bankası desteğiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının koordinasyonunda TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından yürütülen **Türkiye Yeşil Sanayi Projesi** başlatılmış olup, bu projeye sanayicilerin, girişimcilerin ve KOBİ’lerin verimli bir şekilde yeşil dönüşümünün gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Buna göre, sanayinin yeşil dönüşümüne yönelik yatırımları, teknoloji geliştirme çalışmaları, öncelikli yatırımlar kapsamında değerlendirilecektir.²⁷

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında kurumsal sürdürülebilirlik odaklı dönüşümleri için farkındalığın oluşturulması, mevcut durum analizinin yapılması, bu durumun iyileştirilmesine yönelik yol haritasının belirlenmesi, şirketlerin ulusal ve uluslararası fonlara erişimlerinin kolaylaştırılması hedefleniyor.²⁹

- Ticaret Bakanlığı'nın **Yeşil Mutabakata Uyum Projesi Desteği'yle (Responsible)**²⁸, ihracatçı firmaların, Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında kurumsal sürdürülebilirlik odaklı dönüşümlerinin sağlanabilmesi için farkındalık oluşturulması, mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik yol haritasının belirlenmesi, şirketlerin ulusal ve uluslararası fonlara erişimlerinin kolaylaştırılması hedefleniyor. Söz konusu destekle, ihracatçı firmaların,

²⁵ [TÜBİTAK Yeşil Büyüme TYH - Metodoloji](https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/yesil-buyume-teknoloji-yol-haritasi)

²⁶ <https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/yesil-buyume-teknoloji-yol-haritasi>

²⁷ <https://tgip.sanayi.gov.tr/>

²⁸ <https://responsible.ticaret.gov.tr/>

²⁹ <https://ticaret.gov.tr/haberler/ticaret-bakanligindan-ihracatta-yesil-donusume-destek-paketi>

- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde, imalat sanayinde yeşil dönüşüm uygulamalarının hayata geçirilmesini sağlamak üzere, “döngüsel ekonomi yaklaşımıyla uyumlu, doğal kaynakları koruyan, iklim ve sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sağlayan, kaynak verimli ve düşük karbonlu üretimi amaçlayan” yatırımların, **Yeşil Dönüşüm Destek Programı**³⁰ başlatılmıştır.³¹

- Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi'nin koordinasyonunda, ilgili tüm kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarının iş birliği ile hazırlanan “**Türkiye Uluslararası Doğrudan Yatırım Stratejisi (2024-2028)**”, 29 Temmuz 2024 tarih ve 32616 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Strateji ile yeşil ve dijital dönüşümün desteklenmesi; bilgi ve teknoloji yoğun, yüksek katma değerli ve nitelikli istihdam sağlayan yatırımlar için bir yol haritası oluşturulması; böylece uzun vadeli kalkınma hedeflerine ulaşılması için atılacak adımların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu Strateji kapsamında Türkiye’nin uzun vadeli gelişim vizyonunda belirlenen ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasını destekleyecek yatırımlar “Nitelikli UDY” olarak değerlendirilmekte; iklim dostu ve dijital yatırımlar, nitelikli UDY’nin

³⁰ <https://yesildonusum.sanayi.gov.tr/Common/Files/Legislation/YesilDonusumDestekProgramiTeblici.pdf>

³¹ <https://yesildonusum.sanayi.gov.tr/>

altında yer almaktadır. Bahse konu Strateji ile, Türkiye ekonomisinin ikiz dönüşümünü destekleyecek nitelikli UDY projelerinin çekilebilmesi için yatırımcılara sunulan teşvik mekanizmalarının etkinliğinin artırılması, alternatif ve yenilikçi finansman imkânlarının geliştirilmesi, düşük emisyonlu ve dijital üretim teknikleriyle bütünleşik, çevre dostu politikaların hayata geçirilmesi, yatırımcıların yeşil enerjiye erişiminin kolaylaştırılması ve döngüsel ekonomi ve sürdürülebilirlik odaklı yatırım ortamının iyileştirilmesi hedeflenmektedir.³²

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji Ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayımlanan 2024-2026 dönemini kapsayan **Orta Vadeli Programı (OVP)**'nda da yeşil dönüşüm yer almıştır. Yeşil dönüşüm kapsamında verilen politika ve tedbirlerde AB Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizmasına uyumlu Ulusal Emisyon Ticaret Sistemi hukuki altyapısının tamamlanacağı, Yeşil Mutabakat Eylem Planının güncelleneceği, ulusal taksonominin oluşturulacağı bildirilmiştir.³³ OVP'nin yeşil dönüşüm başlığında "Emisyonda net sıfır hedefi ve ulusal kalkınma öncelikleri kapsamında; sera gazı emisyonunda azaltımı destekleyen, iklim değişikliği uyum

kapasitesini artıran, verimlilik ve rekabetçiliği ön planda tutan, geçişte adilliği gözetilen ve en üst düzeyde finansman kaynaklarından fayda sağlanarak ulusal teşvik mekanizmalarını geliştiren yaklaşımla, Türkiye'nin yeşil dönüşüm süreci hızlandırılacaktır" ibareleri yer almıştır.

³²<https://www.invest.gov.tr/tr/library/publications/Documents/turkiye-uluslararası-dogrudan-yatirim-stratejisi-2024-2028.pdf>

³³https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/Orta-Vadeli-Program_2025-2027.pdf

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 2023 yılında **Türkiye Hidrojen Teknolojileri Stratejisi ve Yol Haritası** yayımlanmıştır. Yol haritası ile 2053 net sıfır karbon emisyonu hedefleri doğrultusunda, hidrojen kullanarak karbon sıfır bir ekonomi modeli oluşturmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de 2053 yılı net sıfır emisyon hedefinde önemli rol oynayacak olan hidrojen enerjisi ve teknolojileri konusunda genel bir strateji çizen ve yol haritasını belirlemektedir.³⁴

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 2023 yılında **Türkiye Ulusal Enerji Planı³⁵ ve 2030 Stratejisi ve II. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı**, ulusal iklim hedefleriyle uyumlu bir enerji politikasının takibi amacıyla 2024- 2030 yılları arasını kapsayacak şekilde açıklanmıştır. Enerji Verimliliği 2030 Strateji Belgesi’nde 10 stratejik amaç ve 23 hedef belirlenmiştir. Belirlenen hedeflere ulaşmak için ise Eylem Planında; sanayi ve teknoloji, bina ve hizmetler, enerji, ulaştırma, tarım, ortak konular, start-up ve dijitalleşme olmak üzere toplam 7 tematik başlıkta 61 eyleme ve 266 faaliyete yer verilmiştir.³⁶

[pdf](#)

³⁴ https://enerji.gov.tr/Media/Dizin/SGB/tr/Kurumsal_Politikalar/HSP/ETKB_Hidrojen_Stratejik_Plan2023.

³⁵ https://enerji.gov.tr/Media/Dizin/EIGM/tr/Raporlar/TUEP/Türkiye_Ulusal_Enerji_Planı.pdf

³⁶ <https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-enerji-verimliliği-ulusal-enerji-verimliliği-eylem-planı>

- Yeşil Mutabakat Eylem Planı hedefleri kapsamında kaydedilen diğer gelişmelere **2024** yılının haziran ayında yayımlanan “**Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu Yıllık Faaliyet Raporu**” içerisinde yer verilmektedir. Çalışma grubunun diğer başlıklarda yürütmüş olduğu faaliyetler söz konusu dokümanda ayrıntılı olarak sunulmaktadır.³⁷

- Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından **Sektörel Sürdürülebilirlik Eylem Planları** yayınlanmıştır.³⁸

- COP29 Taraflar Konferansı’nda Türkiye’nin iklim hedefleri için önemli bir adım olan ve Türkiye’nin 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi’ni temel alan **2053 Uzun Dönemli İklim Değişikliği Stratejisi**³⁹ açıklandı. Strateji’nin azaltma bölümü toplamda 7 sektörde 35 strateji bulunurken, uyum bölümü 11 sektörde 38 stratejiyi içermektedir. Ek olarak, teknoloji, adil geçiş, iklim finansmanı ve kapasite geliştirmeyi kapsayan 16 strateji bulunmaktadır. Uzun Vadeli İklim Stratejisi, toplamda 18 sektör ve 4 kesişen alanda 89 stratejiden oluşmaktadır.

- Net Sıfır Hedefi: Emisyonların 2038’de azalmaya başlayıp, 2053’te net sıfıra ulaşması hedefleniyor.
- Enerji Dönüşümü: Elektrikte yenilenebilir enerjinin payının %69’a çıkarılması, Akkuyu Nükleer Santrali’nin tam kapasite çalışmasıyla elektrik ihtiyacının %10’unun nükleer enerjiden karşılanması ve yılda yaklaşık 30 milyon ton CO2 azaltımı hedefleniyor.
- Yeşil Sanayi: Yeşil Dönüşüm: Karbon yoğun sektörlerde yeşil üretim teknolojileri ve enerji verimliliğine yönelik yatırımlar teşvik edilecek. Çimento ve demir-çelik gibi karbon yoğun sektörlerde SKDM’ye uyum sağlanacak. Çimento sektöründe 2053’e kadar %92,8 oranında, demir-çelik sektöründe ise %99,7 oranında karbon azaltımı hedefleniyor. Bu dönüşüm için toplamda 30 milyar dolarlık bir yatırım öngörülmüyor.
- Yeşil Finans ve Karbon Fiyatlandırma: Her yıl milli gelirin %1,7’si yeşil yatırımlara ayrılması hedeflenirken, bu kapsamda karbon fiyatlandırma mekanizmaları oluşturulacak, Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) kurulacak ve yeşil finansman kaynakları genişletilecek.
- Akıllı Ulaşım ve Elektrifikasyon: Demiryolu ve deniz taşımacılığına ağırlık verilerek çevre dostu ulaşım sistemleri geliştirilecek. Elektrikli araç şarj altyapısı genişletilecek, otonom sistemlerle uyumlu akıllı yollar yapılacak ve trafik yoğunluğu ile emisyonları azaltmak için araçlar arası iletişim sistemleri (V2V) kurulacak.
- Yeşil Binalar: 2053’e kadar tüm bina stokunun enerji verimliliği yüksek hale gelmesi planlanıyor. Yeşil Bina Sertifikasyonu (YeS-TR) ile yeni binalarda yenilenebilir enerji kullanımı teşvik edilecek, mevcut binalarda enerji tasarruflu dönüşüm sağlanacak.
- Sürdürülebilir Tarım: Su verimli tarım uygulamaları ve modern sulama sistemleri ile su verimliliği artırılacak. Tarım ve gıda güvenliğini iklim değişikliğine karşı korumak amacıyla verimli su kullanımı, toprak yönetimi ve karbon yutak alanlarının genişletilmesi sağlanacak.⁴⁰

³⁷<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/yesil-mutabakat-eylem-planı-ve-calisma-grubu/yesil-mutabakat-calisma-grubu-yillik-faaliyet-raporlari>

³⁸<https://tim.org.tr/faaliyetlerimiz-tim-akademi-tim-surdurulebilirlik-calismalari-sektorel-eyle>

³⁹https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Turkiye_Long_Term_Climate_Strategy.pdf

⁴⁰<https://ab.csb.gov.tr/cop29da-turkiyenin-iklim-degisikligiyle-mucadelede-uzun-donem-yol-haritasi-paylasildi-haber-289360>

- 16 Temmuz 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı’nın (YMEP) “Yeşil Finansman” ana başlığı altındaki "3.3.3.Çevre ve iklim değişikliği ile bağlantılı olarak uluslararası/AB ve ulusal tüm destek/finansman imkânlarına ilişkin bilgilerin derlenmesi" eylemi kapsamında **Yeşil Dönüşüme Yönelik Hedeflere Erişimde Kullanılabilecek Finansman İmkanları Belgesi** 4 Kasım 2024 tarihinde yayınlanmıştır. Belge, üç aylık dönemler halinde güncellenmektedir.⁴¹

- Yeşil Mutabakat Eylem Planı’nda yer alan eylemlerden biri yeşil ve dögüsel bir ekonomiye geçiş olup bu eylem altında yer alan “**Ulusal Dögüsel Ekonomi Eylem Planı**”⁴²’nın hazırlanması görevi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’na verilmiştir. Bu çerçevede, ülkemizin sürdürülebilir ve kaynakları verimli kullanan dögüsel bir ekonomiye geçişine katkıda bulunmak için hazırlanan “Ulusal Dögüsel Ekonomi Eylem Planı” ulusal bir strateji niteliğinde olup Eylem Planında ülkemizin dögüsel ekonomiye geçişine yönelik yapılan mevcut durum ve ihtiyaç analizi sonuçları doğrultusunda ülkemizde kaynak kullanımı yoğun, çevresel etkileri fazla olan 7 sektöre; “Elektronik ve Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), Batarya ve Araçlar, Ambalaj, Plastik, Tekstil, İnşaat ve Bina, Gıda ve Biyokütle” öncelik verilmiştir.⁴³ 2024-2028 yılları arasında uygulanacak Ulusal Dögüsel Ekonomi Stratejisi ve Eylem Planı’nın (UDESEP) hazırlanmasının ana dayanağı Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne (AB) tam üyelik için aday bir ülke olması ve bu doğrultuda AB hedef ve politikalarına uyum sağlamak için gerekli tedbirleri almayı hedeflemesidir.

- Ulusal bir emisyon ticaret sistemi (ETS) kurulumu için altyapı hazırlıkları çeşitli politika, proje ve çalışmalar ile gerçekleştirilmektedir. Şu anda SKDM kapsamında olan sektörler arasında çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik ve hidrojen bulunmaktadır. Bu genel çerçevede, emisyon yoğun üretimi olan sektörler için bir emisyon kotası belirlenecektir. **İklim Kanunu**⁴⁴’nun yürürlüğe girmesinin ardından, ETS ilk iki yıl için bir pilot aşama olarak başlatılacaktır. Daha sonra, 2026- 2035 yılları İlk Uygulama Dönemini oluşturacaktır. İklim Kanun taslağında; ulusal ETS kurulmasına, karbon piyasasının işleyişine ve sera gazı emisyon izinlerinin yönetilmesine ilişkin tanımlamalar yapılmıştır. Kurgulanan karbon piyasası, tahsisatların serbest rekabet şartları altında alınıp satılabilmesi için bir çerçeve sunmaktadır.⁴⁵

- Türkiye ayrıca yeşil dönüşüm süreci için gerekli özel yatırımları artırıp doğru alanlara yönlendirmek amacıyla **Ulusal Yeşil Taksonomi**⁴⁶ çalışmalarına başlamıştır. Avrupa Birliği yeşil taksonomisi ile uyumlu bir şekilde geliştirilecek olan ulusal yeşil taksonomi; iklim değişikliği azaltım, iklim değişikliğine uyum, su ve deniz ürünlerinin korunması ve sürdürülebilir bir şekilde

⁴¹<https://ticaret.gov.tr/data/660a5cf813b876cad0db9b97/Yeşil%20Mutabakat%20Finansman%20İmkanları%20-Kasım.pdf>

⁴² Türkiye'nin Dögüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi için Teknik Destek Projesi (DEEP Projesi)” kapsamında, AB Dögüsel Ekonomi Paketi ile uyumlu atık ve kaynak yönetimine ilişkin Ulusal Strateji ve Eylem Planı geliştirilecektir; <https://dongusel.csb.gov.tr/>

⁴³ <https://dongusel.csb.gov.tr/hakkinda-i-105778>

⁴⁴<https://www.baib.gov.tr/files/downloads/PageFiles/f345dbce-f055-ed11-a91b-000c29511bae/Files/ek-3.pdf>

⁴⁵https://ticaret.gov.tr/data/65dc9d3113b8762768385d66/İDB%20SKDM%20Sunum-%20ETS-SKDM%20İlişkisi_23022024.pdf

⁴⁶ [iklim.gov.tr/db/turkce/projeler/files/Taksonomi_Cerceve_Dokumanı\(2\).pdf](https://iklim.gov.tr/db/turkce/projeler/files/Taksonomi_Cerceve_Dokumanı(2).pdf)

korunması, dögüsel ekonomiye geçiş, kirliliğın önlenmesi ve kontrolü ile biyoçeşitliliğın ve ekosistemlerin korunması ve restorasyonu olmak üzere altı çevresel hedefe sahiptir.⁴⁷

Türkiye’nin, en önemli ticaret ortağı olan AB’nin AYM ile getirdiğı kapsamlı değışiklikler sonucunda başta uluslararası ekonomi ve ticarete meydana gelen dönüşüm karşısında, AB pazarında ve tüm ihracat pazarlarında konumunun yükselmesi ve rekabetçiliğının artması amacıyla AB Yeşil Mutabakatına uyum kapsamında öncelikle üretim ve ticarete yönelik olmak üzere sektörel yeşil dönüşüm adımlarını ve sürdürülebilir büyümeyi hayata geçirmesi kritik öneme sahiptir. Bu nedenlerle Türkiye, dönüşüm için gerekli adımları atmaya hızla devam etmektedir.

⁴⁷ <https://webdosya.csb.gov.tr/db/dongusel/icerikler/yes-l-taksonom--20241017141452.pdf>